

אשיחה בהקד

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

שעור לשביעי של פסח

בהלכה

אשיחה בהקדש

בהלכה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיך (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה
במייל toraoren@gmail.com

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

- ג..... קריעת הים - בכל שנה ושנה
- ג..... קריעת הים של 'בבא מאיר'
- ד..... התנוצצות בחינת 'עתיקא קדישא'
- ד..... ההבדל בין 'קריעה' ל'בקיעה'
- ה..... קריעת נהר גינאי - יסודה קריעת ים סוף
- ו..... כל הבריאה כפופה לעמלי תורה
- ו..... זמן המסוגל לישועות גדולות
- ו..... ישועה בפרנסה - רק למאמין בבורא לבדו
- ז..... להרבות ברחמים בעת הזו!
- ח..... הכל ניתן להשיג - על ידי תפילה בכוונה
- ט..... מבוע מפכה של השפעות רוחניות
- י..... באם רוצה ומשתוקק - יזכה להשיג
- י..... גדולה אהבה - שקלקלה את השורה
- יא..... מוסרו של המלמד רבי בערלי
- יב..... הכנה וטבילה במקוה
- יג..... 'שביעי של פסח' - השלמות שלאחר העבודה
- יד..... הקבלת מהלך ימי הפסח - למסיבת חתונה
- טו..... סודה הכמוס של ההשתוקקת
- טז..... קשירת ההשפעות לימים הבאים
- יז..... 'שביעי של פסח' - מסוגל למעלת האמונה
- יט..... זה אלי - אמונה חושית
- כ..... החסד של 'אמר אויב'
- כא..... לברך את ה' בכל עת
- כא..... הקושי - מעורר קרבת הבורא
- כב..... קריעת ים סוף - הארת מסירות נפש
- כג..... חביבותה של ההתגברות

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שיעור לשביעי של פסח

התעוררות והכנת הלב במעלות ורוממות 'שביעי של פסח'

בכל שנה ושנה מתרחשת קריעת הים, אלא שהחושים שלנו נפגמו מחמת העוונות, לכן איננו מסוגלים לראות זאת, **אכן העבודה שלנו היא לפחות להאמין באמונה מוחשית שהדבר קורה באמת**, החיסרון הוא אך ורק בנו, אילו היינו מקדשים את איברנו יותר ויותר - היינו זוכים לראות את תופעת הטבע הפלאית בפועל ממש.

קריעת הים של 'בבא מאיר'

השבוע - חל יום ההילולא של הצדיק הקדוש הנורא רבי מאיר אביחצירא - 'בבא מאיר' זיע"א, אשר עבד ויגע כל ימי חייו לקדש את אברי גופו עד בלי תכלית, וזכה מכח זה להשגות עצומות ועל טבעיות באופן מפליא.

בהקשר לנקודה זו שהזכרנו, אני נזכר מעשה אותו סיפר לי רבי משה מלכה שיחי', שזכה להסיע ברכבו פעמים רבות את הצדיק בעל ההילולא זיע"א:

חורף אחד, הסעתי את הצדיק בקרבת אחד מהנחלים במרוקו, לרשותי עמד רכב מסוג 'טנדר', - בסגנון ה'טנדרים' הצבאיים שהיו אז, היינו צריכים בדרכנו לחצות את הנחל. בדרך כלל לא היתה בעיה בזה, אולם באותו זמן - היה הנחל במצב של גאות. החלנו לנסוע, והנה המים הגואים מתגברים סביבנו, וכבר הגיעו לגובה שמשת הרכב...

פניתי לצדיק בחשש, ואמרתי לו: אולי כדאי שנשוב אחורנית ונעקוף את המקום, שלא נסכן את עצמנו. אולם פני הצדיק הפיקו רוגע,

בסייעתא דשמיא, מצויים אנו בימי חול המועד של פסח, ופנינו אל עבר החג הקדוש - חג שביעי של פסח, אשר בו אנו מציינים את הנס הנפלא ונאדר שאירע עם אבותינו - נס קריעת ים סוף, בו הראה הקב"ה לעין כל הברואים את גדולתו הכבירה ושליטתו המלאה והמוחלטת באתני הטבע, עד כדי שמכח מאורע זה - נתעלו כל ישראל לדרגת נבואה, ונשא לבם לומר שירת הודאה לה' יתברך - 'שירת הים' הקדושה והמרוממת.

נשתדל להתבונן קצת מענין קדושת שביעי של פסח הקרב ובא, על פי דברות קדשם של רבותינו מאורי הדורות, בפרט מאורי החסידות^א, אשר השפיעו בספריהם ובשיחותיהם אוצר יקר של יראת שמים וטהרת הדעת, נשתדל אנו ללקטה באמרי'ם ולצאת בעקבותיהם, ובעזרת ה' נקוה שיהיו הדברים לתועלת לכל מבקשי ה' די בכל אתר ואתר.

קריעת הים - בכל שנה ושנה

מסופר על האדמו"ר רבי שלום בער מליובאוויטש זיע"א, שקרא לבנו רבי יוסף יצחק - האדמו"ר הריי"ץ זיע"א, ושאל אותו: לו שמעת במרחק של כמה מילין שנקרעו מי הים - האם היית ממחר לראות את המחזה הגדול הזה? ענה לו בנו: בודאי שהייתי הולך, מה השאלה?! או אז אמר לו הרש"ב: **דע לך, שבכל בשנה ושנה בשביעי של פסח נקרעים מי הים בפועל ממש, ומה לעשות שכל בני תבל עיוורים וחרשים...**

א. בפרט מדברי הגאון הצדיק רבי אלימלך בידרמן שליט"א

'עתיקא קדישא', ובחינה זו מכניעה את כל הדינים, 'ואשתכח רעוה בכלהו עלמין עלאין', נעשה עת רצון בכל העולמות העליונים, וכתב מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א (עטרת צבי בשלח דף לב, ב) שזהו אות לדורות עולם לעם בני ישראל, שיזכו לישועה הן מצרת הרבים והן מצרת היחיד, בכלל ובפרט, היינו שבכל שנה ושנה מתנוצצת הארה של עת רצון וזמן המסוגל לישועה, בזמן הקדוש הזה.

ההבדל בין 'קריעה' ל'בקיעה'

ונשאל בעל חידושי הרי"ם (ע"י אוצר אפרים בשלח עמ' תשטו-ז) מצינו שהתורה הקדושה נוקטת לשון 'בקיעה' ביחס לנס שאירע בים סוף, כנאמר (שמות יד): "וַאֲתָה הָרַם אֶת מִטְףְּ וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ... וַיִּט מִשֶּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וְכוּ' וַיִּשֶׂם אֶת הַיָּם לְחֶרְבָה וַיִּבְקְעוּ הַיָּמִים", לעומת זאת, בלשון חז"ל מצינו לשון 'קריעה', 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', ויש לשאול מדוע שינו לשון חז"ל מלשון התורה?

תירץ בעל 'חידושי הרי"ם': לשון 'בקיעה' - מתייחסת לדבר שהיה מחובר מאז ומתמיד, כדוגמת ביתור בול עץ לשניים, כלשון הפסוק בקהלת (י. ט): "בִּזְקַע עֵצִים יִסְכֵּן בָּם". לעומת זאת לשון קריעה - נאמרה בתורה בעיקר ביחס לבגדים, ויש בה הוראה של חיתוך דבר שהיה מפורד בעבר, כדוגמת קריעת בגד, שהיה מפורד ונתפר, ועתה הוא חוזר ונקרע.

ומובן מעתה, שבקריעת ים סוף היתה תחילה וראש לכל מעשי שינוי הטבע, ולכן נקראת

אמר לי: כאשר אני אורה לך - תלחץ על דוושת הגז ואל תחשוש, לחץ עליה וסע ישר...

עצמתי את עיני ונסעתי ישר בכל הכח, תוך כדי כך אני שומע את ה'בבא מאיר' ע"ה אומר את פסוקי שירת הים, אני לא יודע איך עברנו, אבל תוך שתי דקות - היינו כבר בצד השני.

הוא אשר אמרנו: ההשפעה של קריעת ים סוף - קבועה וקיימת מן העת ההיא, ורק צדיקים וקדושים מסוגלים לחוש זאת, ובפרט בימים קדושים אלו, ההשפעות והאורות מכוחה מתגברות ביתר שאת, ומי שמכין עצמו כראוי - יתכן ויזכה לספוג אל קרבו משהו מן המשהו.

התנוצצות בחינת 'עתיקא קדישא'

נאמר בזהר הקדוש (בשלח דף נב, ב): "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, ותאנא בספרא דצניעותא: אלי - דייקא, בעתיקא תליא כלא, ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר".

[ביאור (ע"פ הסולם): ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, ולמדנו בספרא דצניעותא: אלי - דייקא, שהיא בחינת 'זעיר אנפין' (שאליה אין ראוי לצעוק בעת ההיא), כי הכל תלוי בעתיק (שהוא 'אריך אנפין'). בה בשעה נגלה עתיקא קדישא, ונמצא הרצון בכל העולמות העליונים, שאז האיר האור של הכל].

כמובן שאין לנו עסק והשגה בנסתרות², אולם זאת מבואר מדברי הזהר הקדוש, שבאותה שעה של קריעת ים סוף - התגלתה בחינת

ב. הצדיק בעל ה'בית אברהם' מסלונים זיע"א, אמר פעם בשעת סעודת ליל שבת, ברוב ענוותנותו, שהנה סעודה זו נקראת כידוע "חקל תפוחין קדישין". לו אין השגה מה הכוונה "חקל תפוחין קדישין", ורק דבר אחד יודע, שראה את אביו ה'דברי שמואל' זיע"א, כאשר היה אומר את התיבות "חקל תפוחין קדישין", היה מתלהב ומתלהט ברשפי קדש, וזה כבר מורה שיש בזה ענין גדול מאוד. אזי אפילו שאין לנו בזה קצה קציה של השגה, ברור לנו שיש בזה ענין גדול מאוד.

ג. ע"י שו"ע הרב ס' שמ ס"ז, שכן כתב ביחס למלאכת 'קורע' בשבת.

ואכן מצינו בגדולי התנאים שפעלו נס של קריעת הים בנקל, והוא מהמסופר בגמרא (חולין ז, א): "רבי פנחס בן יאיר היה הולך לפדיון שבויים, הגיע לנהר גינאי, אמר לו: גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך, אמר לו: אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה. אמר לו: אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, ונבקע הנהר".

ולכאורה קשה, הלא מצינו במדרש (שמו"ר פכ"א) שבקריעת הים על ידי משה רבנו - הים התנגד להקרע, ורק לאחר שנטה ה' ימינו לימין משה, ראה הים להקב"ה וברח, וכי יעלה על הדעת שרבי פנחס בן יאיר גדול ממשה רבנו? הים שכל כך התנגד לגזירת משה, היאך נהג בצייטנות שכזו למשמע גזירת רבי פנחס בן יאיר?

אלא מבארים גדולי החסידות, שחילוק היה בין קריעת ים סוף על ידי משה רבנו לקריעת נהר גינאי על ידי רבי פנחס בן יאיר, שכן זו של משה רבנו - היתה הקריעה הראשונית, **שהפכה את טבעו של הים ממצב של מחובר כגוש אחד למצב של נפרד, ושינוי טבע מהותי שכזה - התנגד שרו של ים שיפעל בו מרע"ה, לעומת זאת, רבי פנחס בן יאיר שקרע את נהר גינאי - עשה זאת כבר לאחר שהוכשר הים להקרע, וכאמור הוטבעה בטבעו אותה השפעה, וממילא בנקל היה ביכולת רבי פנחס בן יאיר לקורעו.**

לאור האמור, ביאר הצדיק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך' (ליקוטי שושנה דף קט, ב) מסקנת הגמרא מסיפור קריעת נהר גינאי על ידי רבי פנחס בן יאיר: "אמר רב יוסף: כמה נפיש גברא ממשה ושתין רבוון, דאילו התם חד זימנא, והכא תלתא זימנין". **ממשה - אינה מ"ם היתרון, היינו שגדול אותו האיש רבי פנחס בן יאיר**

בתורה בלשון 'בקיעה', משום שעד אז היה **טבע המים גוש וחטיבה אחת**, ועל ידי נס זה - נבקע הים ונשתנה הטבע, ונמשך כח זה לכל הדורות, לכל הענינים הקשים כקריעת ים סוף, שיש יכולת לחזור ולשנות את הטבע ולקרוע את ים הקשיים, ולכן לא נקרא שוב בקיעה אלא קריעה, שמעתה אין צריך שוב לבקוע את הים, אלא להמשיך את כח הישועה ההיא, ולחזור ולקרוע את אשר נתחבר רק באופן זמני.

ובזה מבארים דברי המדרש (שמו"ר פכ"א ו; ילקוט"ש ש"ב רמז קסא): "את מוצא כשאמר הקב"ה למשה הרם את מטך נבקעו כל מימות שבעולם", לכאורה לאיזה צורך עשה כן הקב"ה? הלא כלל נקוט בידינו, שאין הקב"ה עושה נסים שלא לצורך? אלא שהמים - רומזים לצרות וליסורים, כמו שאומר דוד המלך ע"ה (תהלים סט, ב): "הושיעני אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נַפְשִׁי", ממילא לימדונו חז"ל כי באותו הזמן שנבקע ים סוף ב'שביעי של פסח', **זרע הקב"ה בטבע הבריאה זרעים של פדות וישועה**, מכל צרה שלא תעבור על ראש ישראל, בכל דור ודור - יבקעו כל מימות שבעולם, כל מיני צער ודוחק ויסורים שיש בעולם, יסורו מדרכם ויוושעו שלא כדרך הטבע, והכל משתלשל מכח קריעת ים סוף הראשונית.

קריעת נהר גינאי - יסודה קריעת ים סוף והנה, במדרש (שמו"ר פכ"א) מבואר שלא די בכך שהים לא ציית ולא נשמע למשה רבנו, אלא עוד התווכח עמו והתריס כנגדו, אמר לו אתה נולדת ביום ששי ואילו אני נבראתי ביום שלישי, אני קדמתך ואיני שומע לך! עד שנטה ה' ימינו לימין משה דכתיב 'מוליך לימין משה', מיד ראה הים להקב"ה וברח, שנאמר (תהלים קיד) "הים ראה וינס" - מה ראה? אלא שראה להקב"ה שנתן יד ימינו על משה, ולא יכול לעכב אלא ברח מיד.

סוף" (פסחים ק"ח, א); "קשין נקביו של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים ש"ם); "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף" (סוטה ב, א), וצריך ביאור הקשר בין הדברים.

וכתב הרשב"ם (פסחים ש"ם) להורות שכדי לזכות בדברים אלו, שהם הפרנסה והזיווג, וענינים של בריאות - צריך נס גדול כקריעת ים סוף, 'ונפקא מינה למבעי רחמי'. מבואר מדברי הרשב"ם שיפה התפילה לענינים אלו כל השנה כולה. אכן לפי האמור לעיל, יש לומר שרמזו לנו רבותינו, כי כח נס קריעת ים סוף התמידי, אותו כח למעלה מן הטבע לבקוע את כל הקשיים ולהסיר את כל המניעות, אשר השתלשל ונשפע מקריעת ים סוף הראשונית, פועל ומשפיע ישועה ביתר שאת בענינים אלו. **הרי שהזמן המסוגל ביותר לבקש ישועה לאלו הדברים, פרנסה זיווג ובריאות - הוא שביעי של פסח.**

וכתב ה'בני יששכר' (מאמרי ניסן יג, ב) על דברי חז"ל "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" [פסחים ק"ח א], והנה ביום ההוא אשר מסוגל לנס גדול כקריעת ים סוף, בקלות הוא יצו חסדו קדוש יעקב לגזור פרנסה טובה לישראל, אפילו ח"ו אין בידם זכות כל כך. והוסיף ששמע מפי קדוש מחותנו הרב הקדוש מהרצ"ה מזידיטשוב זצוק"ל, דמצינו שמלאכת אוכל נפש שהתירה התורה בכל יום טוב, נתפרש בתורה אצל שביעי של פסח, וממנו לומדים 'בנין אב' לכל המועדות כולם (שמות יב, טז): "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם", וכל זה לרמז שהוא זמן המסוגל לישועה בפרנסה ומציאת מזונות.

ישועה בפרנסה - רק למאמין בבורא לבדו
ומי זוכה לישועה מיוחדת בפרנסה? רק מי שמאמין בבורא יתברך לבדו, ואינו בוטח על

יותר ממושה וששים ריבוא, אלא מ"ם הסיבה - כל גדולתו נבעה ממושה וששים ריבוא, לאחר שהם שלשלו את הכח לעולם, עלה בידו להשתמש בו בנקל. ועל פי זה ביאר לשון הפסוק (תהלים סו, ו) "הִפָּךְ יָם לְיַבֵּשָׁה בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרַגְלִי", לכאורה פתח בלשון יחיד 'הפך ים', וסיים בלשון רבים 'יעברו ברגל', אלא 'הפך ים ליבשה' - משה רבנו, וממילא ניתן כח לרבי פנחס בן יאיר והערבי בן לויתו (כמבואר בגמרא, שבעבורו קרע רבי פנחס את הנהר פעם שלישית, בטענה 'כך עושים לבני לוייה?') ש'בנהר יעברו ברגל'.

כל הבריאה כפופה לעמלי תורה

תירוץ נוסף מפורסם מבעל ה'אור החיים' הקדוש (בפירושו לתורה שמות יד, כז), לקושיה זו: "אכן תנאי זה - הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם הצדיקים יחידים... והנה ביציאת ישראל ממצרים, עדיין לא קבלו התורה, ואין גזירתו על הנבראים גזירה, ולזה לא הסכים הים ליחלק להם וטען למשה 'אתה נבראת בששי ואני בשלישי' - רמז כי אינו בן תורה, שאם היה בן תורה הנה הוא קודם לו, כי התורה קדמה לעולם כולו. ולזה נתחכם ה' והולך ימינו לימין משה, פירוש הראהו כי הוא בן תורה המתיחס לימין, דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו, וכשראהו תיכף ומיד נקרע כתנאי הראשון. ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה... כופו ליחלק לפניו".

זמן המסוגל לישועות גדולות

והנה מאמרי חז"ל המשווים את קושי מציאת זיווג ופרנסה, ועשיית הנקבים לקריעת ים סוף: "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים

והנה עבר זמן מה, והנה עומדת בפתח בית הכנסת אשה זרה, והיא מבקשת לקרוא לו. כאשר שאל הצדיק מה בפיה, סיפרה כי בתה מקשה לילד, וזקוקה לרחמי שמים מרובים, פתע פתאום נתגלתה אליה אשה אחת, ואמרה לה: אם רצונך שבתך תלד לחיים טובים ולשלום, אנא גשי לבני צבי הירש היושב בבית מדרש הסמוך, ותני לו עשרה זהובים להחיות בהם את נפשו, ומזה תצמח מזה ישועה לבתך. ואכן מיהרה האשה לעשות כן, ונתנה את צרור הזהובים אשר בידה לרבי צבי הירש.

כאשר קיבל הצדיק את הכסף, הקשה לעצמו: אם כבר אמא שלי קבלה רשות לירד משמים בעבורי, מדוע קיבלתי רק עשרה זהובים, שהוא סכום פעוט באופן יחסי? מדוע לא יותר? אלא בודאי - השיב באותה נשימה - כך גזר עלי הקב"ה, שלא יהיו לי יותר מעשרה זהובים, וגם אם אמי תשתדל עבורי מעולם הנשמות, לא יהיה בידי יותר מעשרה זהובים...

להרבות ברחמים בעת הזו!

כאמור, הזמן הקדוש הזה מסוגל להסרת בכל מיני מניעות ועיכובים, ובפרט בנושא של שידוכים. וכך היה מייעץ בעל ה'בית אברהם' מסלונים זיע"א לבחורים שהגיעו לפרקם, וגם היו זקוקים לישועה בפרנסה, שבשביעי של פסח יסיימו את כל ספר התהלים, שכן זהו זמן המסוגל לישועות.

וצריך להרבות רחמים, שכן שעה זו - שעת רצון, ועל ידי תפלה - בודאי תעשה פירות. על הפסוק (בראשית לה, כו): "אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ בְּפָדֵן אֲרָם", שואל החזקוני: והרי בנימין לא נולד בפדן ארם? ומתריך: אלא הכי קאמר 'אשר יולד לו' - על פי התפלה שנתפללה רחל בפדן ארם, שאמרה 'יוסף ה' לי בן אחר', ומתוך כך מעלה עליו

נדיבים ובני אדם אשר אין להם תשועה, ומקיים בעצמו מאמר הכתוב (תהלים מ, ה): "אֲשֶׁרִי הַגִּבֹר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים וְשָׁטִי כְזָב".

מסופר שהגאון הגדול הבקי בכל חדרי תורה רבי יוסף ידיד הלוי זצ"ל, רבה של 'שכונת הבוכרים' בירושלים, עלה מארם צובא לארץ ישראל, ובא להתישב בירושלים ולכהן כרב לעדת הבוכרים, אחר שהפצירו בו כמה מנכבדי העדה, והבטיחו לו שכל מחסורו עליהם. אולם בפועל - לא הסתייע הדבר, הבטחותיהם לא קוימו כלל ועיקר, וכל ימי חייו ידע הרב עוני ומחסור.

פעם אחת, שאל אותו אי מי: כיצד זה אירע שהרב מצוי בכזה עוני מחפיר, מה קרה לבסוף עם כל ההבטחות של אלו שהתחייבו לסייע בידו?

כתשובה, הליץ הרב על עצמו את לשון הפסוק (תהלים קמו, ג) "אֶל תִּבְטְחוּ בַּנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שָׁאִין לוֹ תְשׁוּעָה: תִּצָּא רוּחוֹ יִשָּׁב לְאֲדָמְתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אֲבָדוֹ עֲשִׂתְנוּתִיו", וכך אמר: שלושה נדיבים הבטיחו לסייע בידי, אלא שלא יצא הדבר לפועל, האחד 'תצא רוחו' - נפח נשמתו ומת, השני 'ישב לאדמתו' - שב לבוכרה ארץ מכורתו, והשלישי 'אבדו עשתונותיו' - ירד מנכסיו והעני, כך שאין עיני נשואות בלתי ה' לבדו.

מסופר על הצדיק רבי צבי הירש מליסקא זיע"א, שנקלע פעם אחת לעיירה כלשהי, ולא היה ברשותו שום אוכל להחיות את נפשו. עוד מימים ימימה קיבל על עצמו הצדיק קבלה גמורה, שלעולם אינו מבקש אפילו דבר כלשהו מבשר ודם, גם עם ירעב ללחם, רק אם יפנה אליו אי מי מעצמו - יקח ממנו. וכך ישב בבית הכנסת, והוא עטוף ברעב.

הכתוב כאלו נולד בפדן ארם. ללמדך שהתפילה - היא שורש כל המאורעות הקורות את האדם.

לאחר שהיה מסיים הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק - הגרי"ז מבריסק זצ"ל, את אפיית המצות, אשר כמה וכמה שבועות קודם לכן כבר היה טרוד ומודאג בעניינה, היתה נחה עליו נהרה של שמחה ורוגע נפשי, ואז היה נוהג לעלות לפוש מעט בבית המדרש דחסידי קרלין הנמצא בקרבת מקום למאפית המצות.

פעם אחת, ניגש לשוחח עמו באותה עת אחד מחסידי קרלין, וסיפר לו מעשה שמספרים על אחד מגדולי האדמו"רים בדור שעבר:

אדמו"ר דגן היה אופה את המצות בדקדוקים נוראים, באותו הזמן ובאותה המאפיה - אפה את מצותיו גם יהודי פשוט אחד. כאשר ראה היהודי הפשוט והתמים את הדקדוקים וההקפדות של האדמו"ר באפיית המצות, חלשה דעתו על כך שאיננו בר הכי להדר כן.

נעמד אותו יהודי פשוט בקרן זוית במאפיה, והתפלל מקירות לבו: רבוננו של עולם! איש פשוט אני, ואינני יכול להדר ולדקדק בעסק המצות כמו האדמו"ר, אשר על כן הנני מבקש סייעתא דשמיא שהמצות שלי יצאו כשרות ומהודרות.

שמע האדמו"ר את תפילתו הנרגשת של אותו היהודי, ניגש אליו ובקשו להחליף עמו את המצות.

לאחר שכילה את סיפורו, שאל אותו הגרי"ז: מה לדעתך המוסר השכל שיש ללמוד ממעשה זה? ענה החסיד: מצות כשרות על ידי תפילה, עדיפות יותר מאשר מצות כשרות ומהודרות ע"י רוב עמל ויגיעה בדקדוקים וחומרות, שכן באחרונות - מעורבת הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי'...

אולם הגרי"ז זצ"ל הפטיר מיניה וביה: יש ללמוד מכאן, שאותו יהודי באמת פעל בתפילתו על המקום... ושתפילתו הועילה לו שזכה במצות הכשרות המהודרות, אשר עמל עליהן האדמו"ר ברוב עמל יגיעה ודקדוקים^ז.

הכל ניתן להשיג - על ידי תפילה בכוונה

התפילה לה' יתברך בכוונת הלב - הכרחית היא להשיג כל ענין מעניני העולם, ועל כך המשילו משל נאה:

כפרי אחד נכנס לסניף הדואר שבעיר הגדולה, ולעיניו נגלה תור של אנשים המשתרך אל מול מדור 'קבלת חבילות', הוא מתבונן ורואה את האנשים ניגשים לדלפק, מניחים לפני הפקיד ארבע-חמש פרוטות, והוא מושיט לידיהן חבילות גדולות ומרשימות...

תהה הכפרי: מעניין מאד, תמורת כמה פרוטות ניתן לקבל כאלו חבילות יפות וגדושות בכל טוב, אעמוד גם אני בתור ואקח לעצמי מן החבילות האלה.

כאשר הגיע לפני הפקיד, פשפש בכיסו הוציא מספר פרוטות וביקש חבילה גדולה ככל האפשר.

התבונן בו הפקיד במבט משועשע, ואמר לו: לך מכאן שוטה, כנראה אינך מבין...

ז. לכאורה יש להעיר, בשלמא לפי מוסרו של החסיד, מובן מדוע מצותיו של היהודי עדיפות ממצות האדמו"ר, ולכן ביקש להחליף עמו את מצותיו, אולם לפי מוסרו של הגרי"ז, פעל היהודי על ידי תפילה את מה שפעל האדמו"ר ע"י חומרות ודקדוקים, ומדוע איפוא ביקש האדמו"ר להתחלף במצותיו, הלא שקולים הם? ויש לומר שהמדקדק במצות כמה שידו מגעת, יתכן ועדיין לא הגיע אל התכלית המושלמת, אולם מי שמצותיו מהודרות על ידי תפילה - עד כמה ששמאי סייעו על כשרות מצותיו, ודאי שהגיעו לכדי שלמות גמורה.

לפעמים אדם שקוע בתרדמה רוחנית, ואזי הוא צועק, זה כדי לעורר את עצמו, שישמעו אזניו מה שמוציא מפיו ועל ידי כן יתלהב לבו. שכן תפילה בכוונה - היא עיקר העיקרים.

מבוע מפכה של השפעות רוחניות

ובספר 'נהר שלום' (למהרמ"ש מקאלישין זיע"א) מביא משם זקנו הרה"ק מלובלין זיע"א, על אומרו 'אז ישיר משה ובני ישראל' לרמז שבשני זמנים בשנה מתעוררת הארת 'שירת הים', א"ז אל"ף זי"ן, אל"ף - מלשון לימוד, היא שבת פרשת בשלח, בה אנו קוראים ולומדים את שירת הים בפרשת השבוע, זי"ן - שביעי של פסח, שבשני הזמנים הללו - 'ישיר משה ובני ישראל', לשון הווה ועתיד, היינו שמתעורר מחדש ענין השירה, וממשיך השפעות ברוחניות וגשמיות לישראל.

ובזה ביאר לשון המשנה (שבת פ"ה מ"א): "וכל בעלי השיר, יוצאים בשיר, ונמשכים בשיר, ומזין עליהם וטובלין במקומן". 'כל בעלי השיר' - הם משה אהרון ומרים וכל הדור דעה, בכל שנה ושנה בשני הזמנים שקוראים את השירה, הם 'יוצאים בשיר' - יוצאים מגן עדן העליון בשיר, מתוך השירה שכלל ישראל שרים בזמן הזה, 'ונמשכים בשיר' - לזה העולם, 'ומזין עליהם' - ממשיכים השפעות ומזונות על ישראל הממשיכין אותם, 'וטובלין במקומם' - ושוב חוזרים למקומם לאחר טבילה בנהר דינור.

ויש הבטחה מה'בית אהרן' מקרלין זיע"א, שבשירת הים יש את הכל, מה שהיה ומה שעתיד להיות, כל הגאולות והישועות לכלל ולפרט. **ואם יאמר אדם את השירה בכל לב ובמסירות נפש, כל אחד לפי מה שהוא, אזי יתוקן עניינו בגוף ובנפש.** ולכן חשוב לומר את השירה ברגשת הלב ובשפתיים דולקות,

האנשים שמקבלים את החבילות, כבר שילמו עבורן טבין ותקילין לידי הגורם המשלח, ועתה הם נותנים מספר מטבעות עבור 'דמי משלוח', ומקבלים את החבילה. אולם אתה שלא קנית שום חבילה, נדמה לך שתוכל לקבל משהו עבור מספר פרוטותיך?

והנמשל ברור: אין דבר שזז בעולם - ללא תפילה, כל השפע הנשפע לעולם מקור נביעתו על ידי תפילה ובקשה, והעיסוק בהשתדלות, כמוהו כדמי משלוח, מין 'הצגה' שהאדם צריך לעשות, על מנת שלא יהיה מורק אליו השפע באופן של נס גלוי. ממילא אותו אויל העוסק בהשתדלות לפרנסה ואינו מתפלל לקבל שפע מהבורא - דומה לכפרי שחשב לקנות חבילה ב'דמי משלוח'... מי ישגיח על מספר פרוטותיו הדלות, כאשר עבור החבילה עצמה לא שילם כלל.

מסופר על חסיד קרלין, שהיה לומד אצל הרב מבריסק זצ"ל, ובשעה שהתפללו כולם - היה אותו חסיד מתפלל בצעקות גדולות, כמנהג חסידי קרלין. היו מן המתפללים שבקשו להעיר לו, אבל הרב אף פעם לא דיבר אתו מילה.

פעם אחת, יצא הרב להנפש, וביקש מן החסיד להתלוות אליו. תוך כדי שהם מטיילים, החל הרב מבריסק לשאול בשלומו של תלמידו בצעקות מחרישות אזניים, כיצד הוא מרגיש וכו' ענה לו החסיד: בסדר, ברוך השם! אבל מדוע הרב צועק? אמר לו הרב: אני שומע אותך כל הזמן צועק בתפילה... כאומר לו: צריך אתה לדעת, שהקב"ה שומע אותך גם אם אתה מדבר בלחש, לא חייבים לצעוק.

ענה לו החסיד: אני יודע שהקב"ה שומע אותי, אבל אני צועק בשביל עצמי, כדי שאני אשמע מה אני מתפלל, ואתעורר...

והנה בדיוק ביום השחרור - הפציצו בעלות הברית את כל השטחים שהיו בשליטת הגרמנים, ורסיסי פצצה פגעו באחת מידי, הוא הובהל לבית החולים ושם נאלצו לכרות את ידו, היתה זו אותה יד שבה היה אמור להניח התפילין...

לאחר השחרור, התהלך היהודי ובלבו פליאה עצומה, מדוע אירע עמו כן? כי הרי כל הצלתו היתה בזכות אותה קבלה להניח תפילין, ובאמת יצא חי מן התופת, אבל היד של התפילין נקטעה לו, איזה הגיון יש בדברים? הלך אצל הרבי הריי"ץ מליובאוויטש זיע"א, ושטח בפניו את תמיהתו.

הביט בו הצדיק בעיניו החודרות, ואמר: אם היית ניצול ברמ"ח איבריך, היה לך מקום לטעות כביכול, שהקב"ה זקוק לך חי כדי שתניח עבורו תפילין, לכן הקב"ה ראה לנכון להעמיד אותך על טעותך, והורה לך שהוא לא צריך את התפילין שלך, הוא צריך את הלב שלך, שתקיים בנפשך את הכתוב בשיר השירים "אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני", חשוב לו שאתה אוהב אותו ולא משנה במה. בודאי שצריך לקיים את חובת האיברים, אבל חובת הלבבות - אינה תלויה בזה כלל ועיקר.

גדולה אהבה - שקלקלה את השורה

הצדיק רבי יחזקאל שרגא משינווא זיע"א (דברי יחזקאל' ליקוטים בסוף הספר) עורר בנוסח 'שירת הים' ענין מפליא: תוך כדי תיאור שרשרת הנפלאות, 'אמר אויב ארדוף אשיג', 'נשפת ברוחך', 'צללו כעופרת במים אדירים', נכנס פסוק שלכאורה אין כאן מקומו: "מי כמכה באלים ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלות עושה פלא", שכן לאחריו - שוב המשיכו ושוררו את תיאור הניסים: 'נטית ימינך תבלעמו ארץ', 'שמעו עמים ירגזון', 'אז נבהלו אלופי אדום'.

כשהוא מרוכז ושקוע במילות, ולא סתם כמלמל בעלמא.

באם רוצה ומשתוקק - יזכה להשיג

וכמובן כל אחד לפי דרגתו, והקב"ה יסייע בעדו, אבל צריך האדם שיעשה כפי כוחו, כי אין הקב"ה מסייע לאדם אלא אם כן הוא פותח תחילה. וכן דייק ה'חתם סופר' זצ"ל לשון הפסוק (דברים ה, כה) "מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לְרְאוֹת אוֹתִי" לא אמר 'מי יתן ויראו אותי' אלא 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי', שכן עצם ההשפעה של יראת שמיים - מוכרחת להיות בדרך של 'סייעתא דשמיא', עזר משמים, אולם הרצון וההשתוקקות ליראת שמים - זו כבר עבודה של האדם. וזהו שאומר הפסוק 'מי יתן והיה לבבם ליראה', היינו שירצו וישתוקקו להשיג את היראה, ואזי כבר יזכו בסיוע אלקי להגשים מחשבתם, אבל לולא רצון האדם - שום השגה לא תושפע עליו.

וידוע בשם הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל, לבאר מימרת חז"ל (ברכות לג, ב): "הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים", שכאשר אדם מתפלל אודות כל דבר שרוצה בו ומשתוקק אליו, יש ביד שמים לענות או לסרב לבקשתו, חוץ מתפילות על יראת שמים - שמוכרח שיענו משמיא לבקשותיו, לעולם אין מסרבין.

יהודי מתבולל אחד, עבר את שנות השואה האיומה כאסיר אחד המחנות, למראה התופת והזוועות קיבל על עצמו שאם יעבור בשלום את כל מוראות השואה - יתחיל להניח תפילין מדי יום ביומו.

ואכן אותו יהודי זכה לישועה פלאית, כל הסובבים אותו נספו בכל מיני מיתות משונות והוא נותר שלם בגופו, יסורים גדולים עבר, מכות ועינויים - אבל למוות לא נתנו ה'.

כאשר הגיע החסיד לאותה מקום, חשב בלבו: אם מורי ורבי ביקש לפרוס בשלומי של אותו רבי בערלי, ודאי אחד הוא מחשובי ונכבדי העיר, ויעלה בידי למוצאו בקלות. פנה לעוברים ושבים מאנשי העיר ושאלם היכן מתגורר רבי בערלי, אולם כולם משכו בכתפיהם ואמרו שאינם מכירים אישיות כזו. המשיך וחקר עוד ועוד, עד ששמע אומרים כי מצוי באחת מפינות העיר מלמד תינוקות זוטר בשם בערלי מלמד...

הלך החסיד לכתובתו של הלה, ומצא חדר קטן בו יושבים מספר ילדים יהודים, והמלמד לומד עמם מזמור 'ברכי נפשי', ומבאר להם את פסוקיו במתיקות תמימה ונפלאה.

כאשר הגיע לפסוק "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך", עמד המלמד ושאל את הילדים קושיא: לכאורה אחז המשורר בתוך סדר הבריאה ונפלאותיה, 'הכפירים שואגים לטרף', 'יצא אדם לפעלו', והיה לו להמשיך 'זה הים גדול ורחב ידיים' ולבסוף להכריז 'מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית' מדוע הפסיק דוד המלך ע"ה באמצע הענין בהכרזה זו?

תירץ המלמד: כאשר סידר דוד המלך שבחו של מקום, התפעם כל כך מיפי הבריאה וחכמת היוצר ב"ה, עד כדי שפרצה מקרבו אש יוקדת, שלהבת קדש בערה בעצמותיו, לא יכול היה להתאפק ולגמור שבחו של מקום, אלא היה מוכרח להפסיק ולצעוק בקול "מה רבו מעשיך ה'!", ושוב היה יכול להמשיך הלאה בשבחי הבורא יתברך.

"כך תלמדו גם אתם ילדים קדושים" - סיים רבי בערלי ופניו להבים - "כשמשוררים לבורא יתברך, צריך להתבונן במילים, ולהגיע על ידן לידי התלהבות וכלות הנפש...!".

שמע החסיד את ההדרכה שרבי בערל נתן לילדים, ודבריו פלחו את לבו. מעתה הבין

והדבר תמוה ביותר, לכאורה היה ראוי לאחר סיום כל תיאור מפלת המצרים וטביעתם בים, מתחילתו ועד סופו - לומר את שורת הסיכום 'מי כמכה באלים ה' מי כמכה נאדר בקדש', ומדוע שורה זו חותכת את השירה באמצע?

אלא מכאן אתה למד - אומר הצדיק - שפתאום באמצע השירה, מרוב התלהבות והשתלהבות רוחנית, סטו בני ישראל מהנושא, ולא יכלו לכלוא את רגשת הודאתם, קראו כולם מנהמת לב: אי רבונו של עולם! מי כמוך באלים ה'! ישתבח שמו לעד! ושוב חזרו לנושא השירה, להורות באיזו עצמת התלהבות ודבקות אמרו ישראל את השירה.

ואמר, שיש להעמיס כוונה זו בשורה החותמת את פיוטו של רבי יהודה הלוי 'לשביעי של פסח', 'יום ליבשה נהפכו מצולים': "ידידים רוממוך, בשירה קידמוך, מי כמכה ה' באלים", ידידים היינו ישראל רוממוך, ובמה? בזה שבשירה קידמוך, הקדימו באמצע שירתם לומר 'מי כמוך באלים ה'", וזהו שבחן של ישראל, שמרוב אהבתם הגדולה - נתקלקלה השורה, והקדימו את שבח בוראנו שלא במקומו.

מוסרו של המלמד רבי בערלי

הצדיק משינווא זי"ע, יסד את ביאורו בהתאם לביאור דומה במזמור 'ברכי נפשי' שבתהלים, אותו חידש המגיד ממעזריטש זיע"א, וכך מסופר בהקשר זה:

פעם אחת, פנה אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע לאחד מחסידיו הנאמנים, שעה שהלה ביקש לשוב לביתו שהיה במרחקים, וביקש ממנו: "בדרך לביתך, כאשר תחנה בעיר פלונית, אבקשך שתהיה אצל רבי בערלי ותמסור לו פריסת שלום ממני". הבטיח האיש למלא בקשתו, ויצא לדרך.

ונורא, נודע לו כי נגזרה הגזירה - וקרום הבעל שם טוב הקדוש להסתלק לעולם שכולו טוב, לרגל התעצמותו היתירה ללחום מלחמה כה עזה ותקיפה נגד כת שבתאי צבי שר". מיד החל רבי פנחס להפעיל את כוחו העצום בעבודת התפילה, הוא התאמץ בכוחות עילאיים ועשה ככל יכולתו לביטול רוע הגזירה, אולם ללא הועיל, כעין חומה בצורה ניצבה לפניו אשר לא ניתן היה להבקיעה.

עתה נתמלא רבי פנחס צער רב על אשר לא הלך לטבול בערב החג במקוה טהרה, שכן ברי היה לו כי על ידי קדושת הטבילה - בודאי היה עולה בידו לבטל הגזירה ולדחותה, ברם מאי דהוה הוה, אין הוא יכול להשיב את הגלגל אחורנית, ועתה שוב אין לאל ידו להושיע...

עם תום התפילה פנה פתאום הבעל שם טוב אל רבי פנחס ושאלו: "הטבלת במקוה בערב יום טוב?", כשהשיב רבי פנחס בפנים עגומות לשלילה, הפטיר הבעל שם טוב: "את הנעשה אין להשיב..." ואכן בחג השבועות של אותה שנה - נסתלק הבעל שם טוב לגנזי מרומים.

וסיפר האדמו"ר הרה"ק רבי פנחס מקנטקוזה זצ"ל, שבהיותו ילד קטן, ישב פעם עם אחיו הרה"ק רבי יהושע העשיל, שהיה מבוגר ממנו בשנה וחצי, בבית הכנסת. לפתע יצא מחדרו אביהם הקדוש - הצדיק רבי יצחק יואל מקנטקוזה זצ"ל - ושאל את הילדים אם טבלו היום במקוה. ענו הילדים בשלילה, מפני שבאותה עת ירדו גשמי זעף. פנה הרבי למלמדו ואמר לו: "האם יודע אתה כמה חשובה טבילה בערב שביעי של פסח, אפילו חייו של הבעל שם טוב הקדוש היו תלויים בזה, הנה אספר לך ספור אמיתי..." וכאן סיפר להם את המעשה המובא לעיל, ותיכף ומיד ציוה על המשרת

היטב מדוע שלח אליו מורו ורבו פריסת שלום...

אותו מלמד, היה לא אחר מאשר הצדיק רבי דב בער - המגיד ממעזריטש זיע"א, מי שהפך לתלמידו המובהק של הבעל שם טוב, דלה והשקה מתורת רבו לצמאים לדבר ה', והפיץ שיטתו המאירה בכל רחבי העולם היהודי.

הכנה וטבילה במקוה

שביע של פסח - חג קדוש ומקודש המלא כל כך בהשפעות, יש להתכונן אליו כראוי, ואמרו חז"ל (ר"ה טז, ב) 'חייב אדם לטהר את עצמו ברגל', היינו שצריך להכנס בטהרה והכנה אל הרגל, ובפרט שיש חשיבות מיוחדת לטבילה במקוה בערב שביעי של פסח, ויש בזה מעלה גדולה.

ובספר 'שבחי הבעל שם טוב' מסופר, שבשנת תק"כ - חודשים ספורים קודם פטירת ה'בעל שם טוב' הקדוש - התארח אצלו הצדיק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל בחג הפסח. בחול המועד תקפוהו לרבי פנחס חולשה ומחושים והוא נאלץ לשכב מספר ימים מרותק למיטה, לקראת שביעי של פסח הוקל לו, וכבר יכול היה להשתתף בתפילות הציבור.

בערב שביעי של פסח, כשהתכונן רבי פנחס לצאת לבית-הטבילה כדי לטבול לכבוד החג, נתעורר בקרבו ספק אם נכון לו לטבול במים צוננים, כאשר אך זה עתה קם מחוליו. וכי מה יועיל בטבילתו אם בעקבותיה ישוב ויתגבר עליו חוליו ולא יוכל להתפלל בחג בציבור... לאחר שקלא וטריא בינו לבין עצמו, גמר רבי פנחס בלבו כי 'שב ואל תעשה עדיף', הוא חזר לאחוריו ולא הלך לבית הטבילה.

למחרת, ביום שביעי של פסח בשעת התפילה, נתגלה לו לרבי פנחס דבר איום

כפי מדת ההכנה שהכין עצמו בששת הימים, והוא בדיוק כדוגמת הגאולה העתידה, שישג האדם בימים ההם שפע הרוחני, לפי אשר פעל ועשה בשית אלפי שני.

והנה כידוע בליל הסדר זוכים להשפעה מכח 'אתערותא דלעילא', ולאחר מכן ההשפעות מסתלקות, ומוכרחים לעבוד ולקנות ב'אתערותא דלתתא' משך מ"ט יום, עד חג מתן תורה. וענין ירידת ישראל ממדרגתם לאחר יציאת מצרים, נרמז בלשון הפסוק (שמות יד, ב): "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת", דהיינו שישבו לדרגתם כמו לפני שיצאו לחרות. אכן אף על פי שירדו ממעלתם - בשעת קריעת ים סוף, שעה ששרתה עליהם רוח נבואה, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזל' (מכילתא שירה ג) - שבו לאותה מדרגה של שעה ראשונה. **הרי שביעי של פסח הוא זמן של עליה גדולה למעלה**, ובחינה זו של עליה למעלה גבוה מעל גבוה, מתנוצצת בכל שנה ושנה בתאריך זה.

והיה אומר בעל חידושי הרי"ם מגור זיע"א בשם רבי בונם מפשיסחא זצ"ל (ליקוטי הרי"ם ברכות ת, א): איתא בגמרא (שם): 'לעולם יכנס אדם שני פתחים ואחר כך יתפלל', מה הכוונה שני פתחים? פתח אחד הוא לצאת מעולם הזה, ופתח שני - לכנוס לעולם העליון. פתח אחד צריך כדי להתפשט מהגשמיות, ופתח אחר צריך כדי להאחז בעולם הבא שהוא למעלה מהטבע.

שיכסה היטב את הילדים שלא ירטבו ויצטננו, ויקח אותם למקוה הטהרה לטבול לכבוד החג.

'שביעי של פסח' - השלמות שלאחר העבודה

כתב ה'בית אהרן', שכל הששת ימי פסח - הינם בגדר הכנה לשביעי של פסח, שהוא בחינת השלמות הבאה לאחר העבודה. וכן כתב ה'שפת אמת' (פסח תרל"ח תרמ"ו) שיום 'שביעי של פסח' ביחס לששת ימות הפסח, הרי הוא כדוגמת יום השבת ביחס לששת ימי המעשה. **וכמו שיום השבת הוא התכלית של ימי המעשה, כך שביעי של פסח הוא התכלית של כל ימות הפסח.** והוסיף בספר 'ארץ צבי' לגאון מקוז'גלוב (מועדים פסח עמ' פ) כי כשם שימות השבוע הם בגדר הכנה ליום השבת, וכפי ערך מצוות ומעשים טובים שמסגל האדם בימות השבוע, כך זוכה לקדושת השבת. הוא הדין שימי חג הפסח מהווים הכנה ל'שביעי של פסח', הואיל וכאמור שביעי של פסח הוא התכלית של עבודת כל הימים הללו.

ובספרי המחשבה איתא דיום 'שביעי של פסח' הוא בחינה ד'לעתיד לבוא', ומטעם זה אינו מכיל בתוכו מצוות מעשיות מיוחדות, כמו המצוות שמצינו בחג הפסח, ארבע כוסות, מצה ומרור, כיון שאמרו חז"ל (נדה סא, א) מצוות בטלות לעתיד לבא. דהיינו שבשביעי של פסח מקבל האדם השפעה -

ה. גם ליל הסדר נחוג בסימן של עליה והתגברות. ומצינו יסוד זה בתקנת 'ארבע כוסות', שיש לתמוה בענינה, כיון שכל עיקרה של תקנה היה לציין את המספר ארבע, מה ראו לעשות זאת בכוסות יין דוקא, לכאורה היו יכולים לתקן אכילת ארבעה אגוזים, או ארבעה ביצים וכדו' וביאר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שבאמת ארבע לשונות של גאולה מבטאות את התהליך הדרגתי של גאולת מצרים שהלך והעמיק עד לחירות הגמורה, בתחילה והוצאתי - ההוצאה מתחת סבלות מצרים הרומזת להפסקת השעבוד ביום שחלו עשר המכות, לאחר מכן והצלתי - שיצאו מגבול מצרים בבוקרו של י"ד ניסן, אולם לא היתה זו גאולה גמורה, שהלא לאחר שבעה ימים רדפו מצרים אחריהם, ורק בטביעת המצרים על ים סוף התקיים וגאלתי, ולאחר מכן ולקחתי - במתן תורה. אשר על כן, באכילת ארבעה אגוזים וכדו' לא ניתן למצוא ביטוי לתהליך של ההתגברות, הואיל וכל אגוז עומד לעצמו - אולם שונה מכך שתיית יין, שכל כוס מצטרפת לכוס שלפניה, מעמיקה ומגבירה את שמחתו של השותה, על כן ראויה שתית ארבע כוסות יין להתדמות לארבע לשונות של גאולה - וזהו שתקנו באופן זה.

הבוחנים את מצב ה'כלה', ומקטרגים למלך על כך שאינה מקושטת כדבעי, היינו שישראל חסרים מן השלמות, ולכן נקרא זמן זה 'חולו של מועד', שהשמחה נתחללה קצת, ויש בה ירידה. ומכל מקום ודאי שיתישבו ההדורים, ישמח החתן בכלה ואינו מקפיד על הקטרוג. על כן ביום השביעי הוא היחוד הגדול, אשר בו משתה ושמחה לעשות כרצון איש ואיש, ולכן נקרא 'מקרא קדש', שתוכלו לקרות כל מה שאתם צריכים - והכל ינתן לכם, בריאות הגוף וחיים טובים וארוכים ופרנסה בהרחבה, הכל באשר לכל, כל שבצרכיכם לא יבצר דבר.

ובזה ביאר את שאנחנו אומרים באזכרת 'יעלה ויבוא' - "ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו וחמול ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו". למעשה אין מתחננים ביו"ט, וזאת כדי שלא ינתן לבעל דין לחלוק שאולי אנו עובדים את כל העבודה הזו לצורך עצמנו, כדרך כלבים שצועקים הב! הב! אבל מאידך גיסא - אי אפשר בלי הרחבת עיני העולם הזה, לכן אנחנו אומרים להקב"ה: 'בדבר ישועה ורחמים', הרי אנחנו מדברים על החתונה הידועה, אז 'חוס וחננו וחמול ורחם עלינו' ומסתירים את זה, כדי שלא יהיה פתחון פה למקטרגים.

כאמור, המועד - הרי הוא כדוגמת חתונה, ולכן מוכרחת להיות הסכמה מצד ריבוננו של עולם לבוא עמנו בברית הנישואין, ובה מבארים את לשון תפילת העמידה לרגלים: "והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך", מלבד שיש מפרשים 'והשיאנו' לשון משואה, היינו תדליק בלבבנו את שלהבת אהבת מועדיך, ויש מפרשים לשון משא, שנרים על כתפינו את ברכת מועדיך, עוד יש לפרש 'והשיאנו' לשון נישואין, היינו שנמצא חן בעיניו יתברך לבוא עמנו תחת החופה, שנהיה מוכנים וראיים לכך.

ויש להקביל ב' פתחים אלו לשני מועדי הפסח, בראשון דפסח אנו יוצאים מתחת טמאות מצרים, נוטשים את ההבלים הגשמיים, אולם בשביעי של פסח - נכנסים לבחינה של עלמא דאתי, בחינה של עולם גבוה, מעין עולם הבא.

הקבלת מהלך ימי הפסח - למסיבת חתונה
ובספר 'מנחם ציון' להרב הקדוש מרימנוב זיע"א, ביאר את המהלך הרוחני של ימי הפסח על דרך משל בהקבלה למסיבת חתונה.

בהגיע ביום החתונה - הכל הולכים לקבל פני החתן בשמחת לבב גילת ורנן, והחתן מקביל פני הכלה בסבר פנים יפות. ובנוהג שבעולם שכל הקרואים שמחים וטובי לב, ובעיקר ההורים המחותנים - גם כן שרויים בשמחה גדולה וחדוה יתירה.

והנה פעמים שאין הכלה מקושטת כראוי, או שהיא חסרה תכשיטים, לרגליה מנעלים מרופטים, וכדו'. אם אבי החתן הוא בר דעת - אינו מדקדק בזה, וממילא אינו מקפיד. אבל לפעמים יש אנשים חסרי דעת ש'מחממים' אותו, מעוררים אצלו קיטרוג: הכלה ממש לא מושקעת, ואתה שותק? ואזי הוא קוצף, נוצרת איזו מריבה קטנה בין המחותנים, אבל למען שמחת הזוג הצעיר - מהר מאד מתיישבים ההדורים, ואז מבקשים להכניס את החתן והכלה לחופה, ולאחר שמולכים אותם אחר כבוד ל'חדר היחוד' - מוציאים למוזמנים מכל טוב, השתיה והמאכלים כדת אין אונס, כל אשר יבקשו ינתן להם.

מאלפנו בינה הצדיק מרימנוב: כל מנהגי העולם הזה - נועדו להורות לנו דוגמא למנהג של מעלה. בערב פסח ויו"ט הראשון - מקבלים פני ה' יתברך במצוות רבות וחדות לבב. אכן אז מופיעים המקטרגים

סודה הכמוס של ההשתוקקת...

היה זה במוצאי שבת הראשון של סליחות, למנהג האשכנזים, בו אומרים: 'במוצאי מנוחה קידמנוך תחלה'. חסיד של אחד האדמור"ם, מיהר ברכבו לבית המדרש של רבו, לאמירת סליחות באשמורת הבוקר.

מבעד לשמשת רכבו, הנה הוא מבחין בקבוצת חסידים המשרכת את רגליה לאותו מקום. עצר בצד המדרכה, פתח את החלון, והציע להם להיכנס. "אין הגבלת נוסעים, כל מי שיצליח להכנס, בשמחה" - הודיע.

החלו החסידים להיכנס בזה אחר זה, נדחסו ברכב חמשה עשר איש (!). לא היה מדובר במרחק רב, אמרו איש אל רעהו: לא נורא, נסבול לזמן מועט דוחק וצפיפות. אולם בקצה הרחוב - עמדה ניידת של משטרת התנועה, השוטר הבחין במשהו חשוד, סימן לרכב לעצור בצד, הוא הציץ לחלל הרכב, ושפשף את עיניו בתימהון... חמשה עשר איש, בכל שנותיו לא ראה דבר כזה. בו במקום נתן לנהג דו"ח תנועה עם קנס כפול ומכופל מהרגיל, וכן פתח לו תיק תביעה בבית משפט.

[נציין ובודאי לא נהג אותו חסיד כשורה, שסיכן את עצמו ואת כל הנוסעים. מסופר על יהודי אחד שוטר תנועה במקצועו, שהיה לו קשר עם הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, מתוקף תפקידו תפס בני אדם על עבירות תנועה, ידע שמוכרח הוא לתת להם קנסות כבדים, אולם לא מלאו לבו לעשות כן. פנה להגר"ש וואזנר בשאלה כיצד ינהג? האם צריך לעמוד לפי כללי החוק, או שמא לנהוג במדת הרחמים לפנים משורת הדין. ענה לו הרב ללא היסוס: מה פתאום! אל לך לנהוג במידת הרחמים, מדובר בפיקוח נפש, וצריך להישמר לפי כל כללי התנועה.]

מצוייד בדו"ח ובזימון למשפט, הגיע החסיד לפני האדמור"ר, ושטח בפניו את צרתו. כמובן

שהאדמו"ר גער בו על מעשיו, כיצד זה ההין לסכן את עצמו ואת כל יושבי הרכב. למשמע הדברים קיבל החסיד על עצמו לעשות תשובה, בתוספת קבלה לעתיד שלא ישוב עוד על מעשהו. לאחר ששמע כן האדמו"ר, ברכו בברכה והצלחה, ואמר לו: **לגבי הקנס והמשפט, אל תדאג, את אשר אשים בפך אותו תדבר.**

בהגיע המשפט, עמד השוטר על דוכן העדים, והטיח בחסיד: ראיתי דברים כהווייתם, עיני ראו ולא זר, אני דורש שיענישו אותו בכל חומרת הדין, הוא סיכן את עצמו ועוד חמשה עשר איש. כשגמר השוטר לדבר, פנה השופט לנאשם ושאלו: יש לך מה להשיב?

ויען ויאמר האברך בתמימות את אשר שם האדמו"ר בפיו: "אינני רוצה להתווכח על עצם הטענות, הואיל והן מופרכות לחלוטין. הגעתי עם הרכב המדובר, שמספר הרישוי שלו מופיע בדו"ח, אל חניון בית המשפט, ובמקום לדבר הרבה - אני מבקש מכבוד השופט לרדת ולהווכח האם חמשה עשר אנשים יכולים להיכנס לתוכו, אם כן - צודק השוטר בטענותיו, ואם לאו - אזי טענתו מופרכת". השופט שמע את דבריו והסכים לביצוע הבדיקה.

ירדו כולם לחניון בית המשפט, נגשו אל הרכב, ובקשו מהעוברים באיזור - לצורך הניסוי - להיכנס אל הרכב. התחילו להיכנס, אחד, שנים, שלושה, ארבעה, חמשה, כשהגיעו לשמונה - כבר היו כולם דחוסים ברמה שאי אפשר להכניס סיכה. פנה השופט לשוטר ואמר לו: אני לא יודע מה קרה איתך, כנראה חלמת... והוציא את האברך החסידי זכאי מכל אישום.

כשיצאו מאולם בית המשפט, פנה השוטר המובס לאברך, ואמר לו: אני ספרתי חמשה עשר איש, איך אתה מסביר את הענין הזה?

רצון שאלו ההשפעות לא יסורו מלבבנו, ויתמידו ללוות אותנו לעולם ועד.

ועל דרך זו מבארים את בקשתו של יצחק אבינו בשעת העקידה (בר"ר פנ"ו): "אמר רבי יצחק בשעה שבקש אברהם לעקוד יצחק בנו אמר לו אבא בחור אני וחוששני שמא יזדעזע גופי... אלא **כפתני יפה יפה**", שכן בשעת העקדה שיצחק אבינו מסר את נפשו, כל השערים נפתחים, האורות העצומים המשתלשלים - אין עלי חרט אנוש לתארם, ולכן ביקש יצחק 'כפתני יפה יפה' שאותם אורות לא יסורו ממני.

וכן בירושלמי (פסחים פ"י ה"א) מסופר על רבי יונה, "דשתה ארבעתי כסי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד עצרתא", וביאר ב'תפארת שלמה' (דף קכט, א) דרך רמז, שרבי יונה 'החזיק ראשו', רצונו לומר מדת הכתר והאורות שזכה להן בליל פסח, השתדל שלא יסורו ממנו האורות הללו עד העצרת, שאז תתוסף לו עליהן עוד הארה עליונה.

וכיוצא בזה במראה הסנה (שמות ג, ג): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה", לכאורה יש כאן סתירה, 'אסורה' - לשון התרחקות, ושוב אומר 'זארה', משמע שיתקרב. אלא מפרשים 'אסורה' לשון קשירה, 'אסרו חג בעבותים', היינו שאת גילוי השכינה הזו - אקשור בלבבי כל הימים.

וכן בהלכה (ברכות סב, ב): "הנכנס לבית הכנסת להתפלל - מותר לעשותו קפנדריא [ויש גורסים: מצוה לעשותו קפנדריא] שנאמר (יחזקאל מו, ט): הִבָּא דְרֶךְ שְׁעַר צְפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דְרֶךְ שְׁעַר נֶגֶב וְהִבָּא דְרֶךְ שְׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דְרֶךְ שְׁעַר צְפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דְרֶךְ הַשְּׁעַר אֲשֶׁר בָּא בוּ כִּי נִכְחוּ יֵצֵא". ומדוע כן הדבר? להורות שלא ישוב מאותו שער שנכנס, **לא ישוב כלעומת שבא**, אלא יצא מפתח אחר,

עכשיו לא יכלו להיכנס בקושי שמונה אנשים?

ענה לו האברך: כאיש חילוני, לעולם לא תבין את סוד הענין... מה שגרם לכמות כזו של אנשים להיכנס לרכב, היתה ההשתוקקות והרצון שלהם להגיע לרבי, **כל אחד ביטל את כל מציאותו למען המטרה הנעלה**, כך יכלו להדחס באופן מפליא שכזה. האנשים שקראנו להם לניסוי, לא היו קשורים זה לזה, ובודאי לא מאוחדים למען מטרה כלשהי, כל אחד מהם 'תפס מקום', אזי מקסימום שמונה אנשים יכלו להכנס, זהו שורש ההבדל...

מכאן אנו למדים, שכאשר רצון אמיתי מפעם בלב - אפשר לשבור כל החומות שבעולם, ואדם יכול להגיע ממש לבחינה של מעל לטבע.

קשירת ההשפעות לימים הבאים

והנה בסיום ברכות קריאת שמע של ערבית, אנו אומרים (למנהג אחינו האשכנזים): "מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה, זה אלי ענו ואמרו, ה' ימלוך לעולם ועד". מדוע נקטו אנשי כנסת הגדולה דוקא לשונות אלו מכל שירת הים? מבארים בספרים הקדושים, בני ישראל הגיעו באותה עת לדרגה כל כך גבוהה, 'זה אלי' - כמורה באצבע, כמאמר חז"ל: 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי' (מכילתא שירה ג), גילוי שכינה היה כל כך מוחשי ומקיף את הכל, עד שאפילו הסוסים חשו בו, כדברי המדרש (שמות פכ"ג): "והיה המצרי אומר לסוסו, אתמול הייתי מושכך להשקותך מים ולא היית בא אחרי, עכשיו אתה בא לשקעני בים? והיה הסוס אומר לו 'רמה בים', ראה מה בים, **רומו של עולם אני רואה בים**". לאחר כאלו אורות והשפעות, של 'זה אלי' - היו ישראל מוכרחים להוסיף 'ה' ימלוך לעולם ועד', יהי

ושוב מרימות את ראשן, וחוזר חלילה. וסוד הנהגתן הוא, שלאחר אכילת הגרגיר, מרימות הראש לומר תודה לבורא, עוד גרגיר - שוב אומרות תודה, וכך על כל גרגיר וגרגיר. יודעות להכיר טובה לבורא הזן מקרני ראמים עד ביצי כינים, ולכן שבת שירה היא זמן לחלק להם מזון, שכן שבת זו מורה על האמונה בהקב"ה, כאמור.

והשרף מקוצק זיע"א היה אומר: איתא בגמרא (קידושין כט, א): "האב חייב בבנו למולו, ולפדותו וכו' וללמדו אומנות; ויש אומרים: אף להשיטו במים", כיצד אדם שט ושוחה במים? הגוף בתוך המים אך הראש מחוצה להם, כדי שתהא באפשרותו לנשום. לומר לך: חייב האב ללמד את בנו אומנות, ממנה יתפרנס, אבל בד בבד לחנכו שיעסוק בה בגוף, הראש - חייב להיות כלפי מעלה, תמיד יבטח בשם ה', שלא יטבע כל כולו במים, בתפיסת 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'.

חסיד אחד נכנס לרבו המגיד מטריסק זיע"א, ושטח בפניו את רצונו להגר לארצות הברית כדי למצוא פרנסה לו ולבני ביתו. אולם הצדיק דחאו, ולא נתן לו רשות. וכך בכל פעם חזר ונשנה הדבר שוב ושוב. שאל החסיד את הצדיק: ילמדני רבי, מדוע אינו מאפשר לי לצאת, הלא מצויים שם חסידים ואנשי מעשה, ומה שונה אני מהם?

ענה לו הצדיק במשל: בבית הכנסת ישבו זה לצד זה תלמיד חכם ועם הארץ, התלמיד חכם אחז בידו סידור דק גיזרה, ועם הארץ - סידור עבה המכיל פירושים רבים. פנה התלמיד חכם לעם הארץ, ואמר לו: הלא ממילא אינך מעיין בפירושים, אם כן למה לך סידור עב כרס זה? תנה לי אותו, ואני אחליף עמך את הסידור הדק.

היינו ישא עמו את ההשפעות שהשיג וקיבל במקום, אל ביתו וחצריו, ולא יאבדם.

משל אמרו בגמרא (מגילה טז, ב): "תעלא בעידניה סגיד ליה", כשהשועל מולך - השתחוה לו. ביאר בעל ה'אמרי אמת' מגור: תורנות יש אצל החיות, כל תקופה מולכת חיה אחרת. כל החיות - קצרות ראות הן, נהנות ממנועמי המלכות בזמן מלכותן, ואינן חושבות על העתיד. אולם השועל פיקח שבחיות, בזמן מלכותו, אוגר כספים וטווה קשרים שיעמדו לו גם לאחר שירד מגדולתו, לכן מומלץ דוקא אליו להשתחוות, שכן הוא אינו מאבד מסממני מלכותו אף לאחר שהופך להיות כאחד האדם. וממילא (איוב לה, יא): "מִלְפָּנָיו מִבְּהֵמוֹת אֶרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יִחַכְּמֵנוּ", גם האדם צריך ללמוד שבשעה שהוא במוחין דגדלות, ישמור את המעלות והכוחות לצורך זמנים אחרים.

'שביעי של פסח' - מסוגל למעלת האמונה

גם יש לדעת שיום 'שביעי של פסח' מסוגל ביותר לקביעת האמונה בלב, שהלא בקריעת ים סוף נאמר (שמות יד, לא): "וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיֵּיָרֶאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ", ואותה השפעה קיימת לדורות כאמור.

בגמרא (שבת קכא, ב ועוד) אנו מוצאים ביטוי: "ומאן נימא לן דהא מתרצתא היא, דילמא משבשתא היא?", והיו צדיקים קוראים זאת בניחותא: כשאתה מתבונן בהנהגת הקב"ה בעולם, ודאי 'מתרצתא' היא, אבל 'דילמא' - כשיש לך תמיהות ושאלות, דע לך ש'משבשתא היא', הכל נובע משיבוש ומקליפת עמלק גימטריא ספק.

ידוע המנהג המופיע ב'מגן אברהם' (ס' שכד) ליתן חיטים לציפורים ב'שבת שירה', ויש בזה טעם נחמד: דרך הציפורים, להשפיל את הראש באכילתן, אוכלות זרעון אחד

האדמו"ר לשון הפסוק (ישעיהו מה, ז): "יוצר אור ובורא חֲשֵׁף עֵשָׂה שְׁלוֹם וּבּוֹרָא רָע אֲנִי ה' עֵשָׂה כָּל אֱלֹהִים", מי עושה כל אלה? הלא אני ה', ובכך הניח את דעתו והפיח בו תקווה. שכן עליו להאמין כי הבורא יתברך הוא שמחץ - וממילא הוא שירפא שבר בת עמו.

עשרה בנים היו לו לבעל חידושי הרי"ם מגור, ונסתלקו כולם מן העולם בחייו. פעם אחת כשחזר מהלוויית אחד מבניו, לא ניכרו אותות צער על פניו כלל. תמהה הרבנית, ונקטה בחכמתה לשון שאמרה אשתו של רבי חנינה לבעלה, כאשר נפטרה בתו (שבת קנא, ב): 'תרנגולתא אפיקת מביתך?!' וכי תרנגולת הוצאת מן הבית?! ענה הצדיק ואמר: את מדת הייסורים שאקבל, הבורא יתברך קובע, אולם **מדת עוגמת הנפש שתגיע לי מייסורים אלו** - את זה אני קובע.

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל, בעל 'בית אפרים' זכה לשני שלחנות, הוא ירש מחמיו עושר רב וגם היה גאון בתורה. פעם ישב בסעודה, ונשבר כלי יקר מאד. כשהבחינה בכך הרבנית מאד הצטערה, שאלה אותו: אינך מצטער על שבירת הכלי, ענה לה: בעוד שנה אשיב לך תשובה מדוע לא הצטערתי... רשמה הרבנית ביומנה את התאריך, ולאחר שעברה שנה - זכרה לשאול את בעלה הגדול לפשר הענין.

שחוק נראה על פניו של רבי אפרים, רעיתי היקרה - שאל מיניה וביה - האם את עדין מצטערת? לא ולא - ענתה הרבנית, עברה כבר שנה שלמה, התרגלתי למצב.

אמר לה רבי אפרים: אביך הגביר לקחני חתן, שכן ראה בי עילוי בעל תפיסה מהירה, וכעילוי - מה שלקח לך להרגיש כעבור

סירב העם הארץ, וענה בחכמה: יתרון יש בסידור עבה על פני סידור דק. בסידור העבה, אם יקרעו לי כמה דפים בהתחלה - אין בכך כלום, שכן עד 'אדון עולם' - ישנם דפים רבים של ביאורים והלכות. לעומת זאת בסידור הדק, מספיק שיקרעו לי שני דפים, וכבר איבדתי את 'אדון עולם', וכיצד איפוא אדע לאומרו?...

והנמשל: הסביבה שאתה מצוי בה היום - ספוגה עד גדותיה ביראת שמים, גם אם תרד מספר מדרגות, אולי יאבדו לך מספר מעלות, אבל עד 'אדון עולם' - הדרך רחוקה. לעומת זאת בארצות הברית, נכון שיש כמה יהודים טובים, אבל בסביבה כל כך דלילה ורזה - מספיק שתסטה מעט, וכבר נמחק אצלך 'אדון עולם'...

בספר 'מנחם ציון' להצדיק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א, מביא בשם 'גדול אחד' - הוא בעל 'נועם אלימלך' זי"ע, שהעת המסוגלת לזכות באמונה שלמה, הוא שביעי של פסח, ויתחזק עצמו לקשר דעתו ומחשבותיו לצדיקים הקדושים, לזה יש תועלת גדולה וסגולה אמיתית. להתחזק באמונת חכמים - הרי זה דבר גדול מאד.

הגאון רבי מיכאל דב ויסמנדל זצ"ל, טרח רבות בימי השואה האיומה, בנסיונות להצלת יהודים. הוא הסתתר בבונקר באירופה הכבושה, ומתוך גיא ההריגה שלח במסירות נפש אגרות לכל מקום אפשרי, בהם הוא מתאר את הזוועות, ומתחנן שאי מי יחלץ להציל.

לאחר שהסתיימה המלחמה, הגיע לארצות הברית, וזמן ארוך היה לבו נוקפו, שמא לא פעל מספיק, והיה יכול לפעול יותר...

נכנס אל האדמו"ר הרי"ץ מליובאוויטש זיע"א, ושיתף אותו בתחושותיו. ציטט לו

בבשרו השמן של המלך, והנה לפניהם ארוחה דשנה שנזדמנה בהיסח הדעת.

זיעה כסתה את פני המלך, ברכיו רעדו, תוך רגע קט יעשו מבשרו 'קציצות' - פשוטו כמשמעו...

כפות הביאוהו לפני ראש השבט, הלה התבונן בו, סקר אותו מכף רגל ועד ראש, אולם כשהבחין בפצע שברגלו, צעק בשפתם דבר מה לשומרים, ואלו שחררו את המלך לחיים טובים ולשלום.

התברר כי מטעמי היגינה, לא נהוג אצל הקניבלים לאכול בשר של אדם פצוע, שמא לוקה הוא במחלות וזיהומים, ועקב הפצע שברגלו - היתה לו נפשו לשלל...

רץ המלך לבור בו קבר את יועצו, ולשמחתו - לא אירע עמו בינתים רע, עדין היה קבור באדמה בדיוק באופן שהניחו שמה. מיד חפר סביבו המלך והעלהו מן הבור, בדמעות של גיל נפל על צווארו, ואמר לו: "צדקת יועצי, חייב אני לבקש את סליחתך, נוכחתי לדעת שבאמת הכל לטובה, בזכות הפצע שנפער ברגלי, ניצלתי מיד אוכלי האדם" וסיפר לו את כל המעשה כהויתו.

"שום התנצלות אינך חייב לי" - אמר היועץ - "שכן גם בכך שקברת אותי בבור, נוכחתי בחסד ה', כיצד היה הדבר לטובה", והוסיף: "שער בנפשך אילו הייתי הולך איתך, הלא אני שלם באיברי, אותי - בודאי היו הקניבלים אוכלים לתאבון... סיבב ה' שהוד מעלתך הפצוע - תיקלע לידיהם, ואני השלם - אהיה מרוחק מהזירה המסוכנת".

זה אלי - אמונה חושית

הזכרנו דברי המדרש (מכילתא שירה ג): 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזל', וכן ברש"י (שמות טו, ב): זה אלי -

שנה, היה לי הכישרון להרגיש מיד בשעת השבירה.

היו היה מלך גדול אחד, ולו יועץ יהודי. אהב המלך את חכמת יועצו, ולא היה מזיז יד ורגל ללא ששמע לדעתו הקולעת. אותו יועץ - נודע כ'בעל אמונה' גדול, ותמיד כאשר התייעץ עמו המלך על ענין שלילי הקורה בממלכה, כגון אנשים זוממים להפילו משלטונו, מדינה שניתקה עמו קשרים דיפלומטיים, קשיים כלכליים באוצר המלוכה, וכדומה - היה מבקש היועץ להרגיעו: מה אתה דואג? הכל משמים, 'כל מאי דעביד רחמנא - לטב עביד'. תפיסה זו - היתה מוזרה מאד בעיני המלך, והוא תמיד התרגז מחדש לשמע מחשבה יהודית 'משונה' שכזו. אולם על אף כן - גדולה היתה אהבתו ליועצו.

ויהי היום, יצא המלך למסע צייד ביער בלווית יועצו. תוך כדי המסע פסע הוד מלכותו בשבילי היער ופתאום נפל מבלי דעת לבור עמוק. פצע כואב וזב דם נפער ברגלו, והוא זעק מכאבים. התקרב אליו היועץ, ראה את ייסוריו והפטיר: תתעודד עדוני המלך, הכל משמים, הכל לטובה..

למשמע הדברים, קצף המלך מאד וחמתו בערה בו... כך אתה אומר? אני אלמדך לקח, תרגיש כמה 'טובה' יש בייסורים... הוא צוה על יועצו היהודי להיכנס לתוך הבור, ובחמת זעם כיסה את הבור בעפר, שרק ראשו של היועץ בצבץ מתוך האדמה. "עתה נראה מה תגיד", אמר המלך בלעג, תוך שהוא מותיר את יועצו קבור ביער, נתון לחסדי חיות השדה.

המשיך המלך לבדו בהליכתו, העמיק במעבה היער, והנה שבט של קניבלים - אוכלי אדם, מקיף אותו מכל עבר. מימשו הפראיים

השיב הלוליין: כאשר העיניים מחוברות לנקודת היעד, ההתמקדות במטרה עוזרת לצלוח את הדרך למרות קריאות הצופים. אך הקטע הקשה ביותר הוא ברגע שצריך את להסיר העיניים מהנקודה הקבועה להסתובב חזור, ובמשך שנייה העיניים עדיין לא תקועות בנקודת היעד בדרך חזרה, זהו הרגע הקשה, רגע של סכנה עד להתמקדות בנקודת היעד החדשה.

וכך יש ללמוד בענין האמונה: כאשר העיניים נשואות אל ה' לבדו, לא מביטות בחשש אף לא לרגע קט לצדדים, אפשר לצלוח את גשר החיים הצר והפתלתל. והיה אם רגע אחד יתבונן האדם לצדדים, יסיר מבטו מעם הבורא, סכנה יש בדבר

החסד של 'אמר אויב'

בשירת הים, הזכירו בני ישראל את זממם הנבזה של המצרים לשלוח בהם יד (שמות טו, ט): "אמר אויב ארדף אשיג אחלק שָׁלַל תִּמְלָאמוּ נִפְשֵׁי אֲרִיק חֲרָבִי תוֹרִישְׁמוּ יָדִי", לכאורה לאיזה צורך הוזכרה עובדה זו? איזה חסד הראוי להודאה כלול בה, שעליו אנו מודים? אלא למדנו שגם על הרע יש להודות, גם על החלקים הפחות נעימים של החיים - מאת הבורא הם, וכולם שווים לטובה. ובעניננו הוכח הדבר באופן מוחלט: רק בעקבות דחף המשטמה המעוות של המצרים - שעטו בריצת אמוק לתוככי הים, ומצאו בו את מותם.

וזהו אף שמרמזים שלוש מצות ליל הסדר, אשר הם כנגד עבר, הווה ועתיד. את המצה האמצעית כנגד ההווה - חוצים לשניים, חלקה משמרים וחלקה השני מצניעים לסוף הסדר, לרמוז שיש טוב ויש טוב, יש טוב הניכר עכשיו, ויש טוב - שבהתחלה לא מכירים בו כטוב, אולם אחר זמן רב - בודאי תהיה ניכרת טובתו.

בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים.

ונראה שאין הכוונה לראיה בחוש בפועל, שכן הבטה בכבוד ה' - הרי היא עוון בל יכופר וגוררת לאחריה עונש, כמאמר הכתוב (שמות כד, יא): "וְאֶל אֶצְיָלִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים", ופירש רש"י: ואל אצילי - הם נדב ואביהוא והזקנים: לא שלח ידו - **מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד.** אלא בודאי הכוונה ביחס **למדרגת האמונה**, דהיינו שהגיעו ישראל מדרגת **אמונה חושית**, כביכול היו יכולים 'להורות באצבע' על הבורא, האמינו בו כבדבר המוחשי ביותר.

המשפיע החבד"י הנודע רבי מנדל פוטרפס זצ"ל, ששהה שנים ארוכות בגלות סיביר, סיפר באחת הפעמים, כיצד זה אזר כח לעבור שלם ברוחו את כל הקושי הנורא שהיה מנת חלקו:

פעם ראה בימי גלותו לוליין עובר על חבל דק, וכדי להפתיע עוד יותר את הצופים, אחז בזרועותיו ילד רך בשנים...

לאחר שסיים את התרגיל, פנה רבי מנדל לילד ושאל אותו: מילא הלוליין שאחז בך לא פחד, שכן הוא סומך על חושיו, אולם אתה - כיצד לא פחדת ליפול, מנין אתה סמוך ובטוח שתגיע לעבר השני בשלום? ענה הילד בשקט: "הלוליין הוא אבי"...

או אז אמר רבי מנדל, שאבתי חיזוק גדול מדבריו, גם אם אני מרגיש מיטלטל על חבל דק, עלי לזכור שהאוחז אותי - הוא לא אחר מאשר אבי, **וכשאב אוחז את בנו - הבן סמוך ובטוח שלא יאונה לו כל רע.**

עוד התעניין המשפיע רבי מנדל אצל הלוליין: מהו הקטע הקשה ביותר במסלול ההליכה על חבל דק מול עיני הצופים?

אמרי: דדא ביה כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה? דא קני מה חסר? דא לא קני מה קני? ואף על פי כן ידע דוד המלך עליו השלום שיש לברך את ה' בכל עת, בעת חכמה ובעת שטות, שכן מבחינת המאמין, גם מצבים הנראים כירודים ובלתי נסבלים - יש להם מקום וסיבה.

בעל יסורים גדול אחד, פנה לצדיק רבי שלום מקאמינקה זיע"א, ובכה בפניו: כל כך הרבה צרות וייסורים עוברים עליו, אין לו כבר כח להתמודד ולסבול. ענהו הצדיק: מי שמבין ביין ומשקאות חריפים, גם כאשר שותה משקה מר - במומחיותו מוצא בו מתיקות, יודע להבחין בזה, אבל צריך להיות 'מבין' בזה. וכן בדרכי ה', אתה מרגיש מצב חריף, מצב קשה, צריך להיות 'מבין' למצוא את המתיקות.

הקושי - מעורר קרבת הבורא

מי ששרוי בשלווה ונחת, אשריו ואשרי חלקו, אבל מטבע הדברים - מרוחק הוא מעט מהקב"ה, כאשר דוד המלך ע"ה משורר על זמני מנוחה (תהלים כג, ב) "בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני", ה' יתברך מופיע במזמורו בלשון נסתה, 'ירביצני', 'ינהלני', לעומת זאת כשעוסק בזמני הקושי (שם פס' ד) "גם כי אלך בגיא צלמות", ה' יתברך מופיע במזמורו בלשון נוכח, "לא אירא רע כי אתה עמדי". שכן המצוי בקושי ולבו נשבר בקרבו, קרוב הוא לקב"ה יותר מכל אחד אחר.

ועל כך מזהיר הכתוב (קהלת יב, א): "וזכר את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה", דבר עם הקב"ה בלשון נוכח, היה קרוב אליו, גם בזמני השלוה, אל תחכה לימים קודרים.

פעמים שהקב"ה רואה שמפאת השפע והרוגע - האדם רחוק מאתו, שכח ממנו,

כל המושג 'שירה' - מורכב מטונים משתנים, יש גבוהים ויש נמוכים, אשר יוצרים יחד הרמוניה מושלמת. ובהקבלה מדויקת לחי האדם: יש ימים שקל יותר, ויש ימים שקשה, הצד השווה - שלכל מטרה מדויקת בבנין עולמו הרוחני של האדם.

לברך את ה' בכל עת

בספרי הנביאים (ש"א פכ"א) מסופר על נס הצלתו של דוד בבורחו מפני שאול, כאשר נתפס על ידי עבדיו של אכיש הפלישתי מלך גת, וכיצד עשה עצמו כמשוגע על מנת שלא יכירוהו: "ויאמרו עבדי אכיש אליו הלוא זה דוד מלך הארץ הלוא לזה יענו במחלות לאמר הנה שאול באלפיו ודוד ברבבתיו: וישם דוד את הדברים האלה בלבבו וירא מאד מפני אכיש מלך גת: וישנו את טעמו בעיניהם ויתהלל בידם ויתיו על דלתות השער ויורד רירו אל זקנו: ויאמר אכיש אל עבדיו הנה תראו איש משתגע למה תביאו אתו אלי: חסר משגעים אני כי הבאתם את זה להשתגע עלי הזה יבוא אל ביתי".

ובמדרש (מזמור לד) תהלים: "עשה דוד עצמו כשוטה ומשנה את טעמו, שנאמר וכו' היה כותב על הדלתות ואמר: אכיש מלך גת חייב לי מאה רבוא, ואשתו חמשים רבוא, ובתו של אכיש היתה היא ואמה שוטות, והיו צועקות ומשטות מבפנים, ודוד היה צועק ומשתטה בחוץ, אמר להם אכיש לעבדיו: חסר משוגעים אני כי הבאתם את זה להשתגע עלי?! באותה שעה שמח דוד שמחה שיצא לו השטות מתוך השמחה, ועשה את השירה הזאת באלפ"א בית"א. אמר להקב"ה כמה טובה היא השטות, דכתיב אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפי, בעת חכמה ובעת שטות".

הדעת - הרי היא הדבר החשוב ביותר שקונה האדם, כמאמר חז"ל (נדרים מא, א): "במערבא

בין הנוצרים שונאי ישראל, ויכולה להגרם סכנה עצומה לכלל ישראל ח"ו, ועתה אינו יודע להשית עצות בנפשו, מה עליו לעשות?

הרהר החתם סופר מספר רגעים ואמר: אכן היפכתי בכל הצדדים ואין רפואה למכתך, רק פתרון אחד נותר, פתרון שיעלה לך בחי"ק: קח את מיטת החולה מביתו, והעלהו לספינה הנוסעת לוינה, בתירוץ שיתכן והרופאים המומחים שמה יעלה בידם להצילו. בלב ים - קח עמך את החולה הפל אותו למים והפל עצמך יחד עמו. וכאשר יודע ששניכם מתים, יבינו כולם כי קרה לשניכם אסון או תאונה, ויסתתם פי שונאי ישראל, שכן הרב - הלא מת יחד עם הגר, ומה עוד יש לטעון? וכך תשלם על הטעות שעשית, למען הצלתם של ישראל.

קיבל הרב את עצת הרב בלב שלם, לקח עמו את מיטת הגוי החולה מביתו, שכבר היה קודח והוזה מחום, ועלה עמה לסיפון הספינה. לאחר מספר ימים התקרב עמו למעקה האניה, כשהוא אוחז את החולה בידו, וכבר החל לומר וידוי בשברון לב, דקות ספורות קודם שיפול עם הגר אל המצולות...

לפתע מתקרבת סירה, בתוך הסירה הם רואים יהודי נשוא פנים, השואל לפשר מעשיהם. כאשר הרב הסביר לו בצעקות את עיקרי המאורעות, הגיב היהודי: ברשותי סמי רפואה מיוחדים, אתן לכם אותם ואולי תוושעו. עלה היהודי אל הספינה, רקח מה שרקח, ונתן לרב את הצנצנת. רק מרח הרב את המשחה על מצחו של החולה, ופתאום הוטב לו, לאחר זמן מה - כבר שב לאיתנו כאחד האדם.

חזרו שניהם בהתרגשות גדולה לפרשבורג, נכנס הרב לבעל ה'חתם סופר', ועוד טרם הוציא הגה מפיו, אמר לו הגאון: שלחתי לכם את אליהו הנביא מלאך הברית, אני

ולכן הוא קצת 'מעורר', מערער את שלוותו ויציבותו על מנת שישא עיניים אליו. משל אמרו בעשיר, שהיה משליך ממרפסת ביתו מטבעות כסף וזהב, חשב: בטח מטבעות הזהב יגרמו לעוברים ושבים להרים את עיניהם ולשים לב אלי. אולם לאכזבתו כל עוברי הרחוב, היו מרוכזים ברצפה, התרוצצו אנה ואנה לתפוס את המטבעות. החליט: אמטיר על ראשם אבנים, ובאמת מרגע שעשה כן - כולם הרימו את הראש לעברו... לפליאתם השיב: אם הייתם מרימים את העינים אלי בשעה שהשפעת עליכם כסף וזהב, לא הייתי צריך לזרוק עליכם אבנים.

קריעת ים סוף - הארת מסירות נפש

עבודה נוספת הנשפעת מענין קריעת ים סוף, היא העבודה של 'מסירות נפש', כמסופר בגמרא (סוטה לז, א): "קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה וכו' ועליו מפרש בקבלה: 'הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש, טבעתי ביון מצולה ואין מעמד'", נחשון בן עמינדב מוסר נפשו ומצפה לישועת ה' ברגע הכי קשה, ורק אז נקרע לו הים. **וכן כל אדם צריך להבין שעבודה במסירות נפש - היא העבודה המעולה ביותר, ורק על ידה ניתן לזכות בהשפעות.**

אחד הרבנים בקרבת העיר פרשבורג, הגיע פעם אחת לביתו של רבנו ה'חתם סופר', רב העיר, ושטח בפניו את מצוקתו:

גוי זקן אחד, בא אליו וביקש להתגייר. לאחר שנוכח הרב כי רצונו אמיתי, גייר אותו, אך משגה יצא מתחת ידו: במקום למול אותו בבית חולים, תחת תנאים סטריליים, כראוי לאיש זקן וחלש, מל אותו בעצמו. והנה אותו זקן לאחר מספר ימים חלה בזיהום, ועתה הוא שוכב במטתו מפרפר בין חיים למוות. אם ימות - יעורר הדבר קטרוג גדול

ושמעתי מכבוד קדושת האדמו"ר רבי רפאל אביחצירא שליט"א, שאמר בשם אביו הצדיק 'בבא מאיר' ע"ה, שרבים חושבים כי הצדיקים יוצאי ירך יעקב, 'בבא סאלי' ובני משפחתו, היו בעלי כוחות כבירים, ולכן יכלו להתאמץ כל כך בעבודת ה', בגלגולי שלג, צומות וסיגופים. אולם אנו בעלי כוחות חלשים - איננו יכולים בזה. אבל באמת אין כך פני הדברים, אלא ההיפך הוא הנכון: **האדם אינו עובד את ה' לפי הכוחות, אלא האדם מקבל כוחות לפי העבודה, כלומר כפי ההתאמצות של האדם בעבודת ה' - כך יקבל משמים כוחות להחזיק בה.** אם יחליט להתאמץ בעבודת ה' בכל הכח, יזכה לסיוע שיעמדו לו כוחותיו באופן מושלם.

ואמר כבוד קדושת האדמו"ר רבי פנחס אביחצירא שליט"א, בנו של הצדיק 'רבי אלעזר' זיע"א, בפסוק (שה"ש ז, ז): "מה יפית ומה נעמֶת אֶהְבֶּה בַת־עֲנוּגִים": גדלות האדם היא שגם כאשר מצויים מלפניו תענוגים באין מעצור, יתגבר על עצמו לאהוב את הבורא בכל נפשו ומאודו, זו מסירות נפש אמיתית. שכן היהודי הוא עבד ה', אין לו זכות לבחור מתי לעבוד את אדונו, ולא סתם עבד אלא - 'אני עבדך בן אמתך', עבד בן אמה שלא טעם שחרור וחפשיות מימיו.

ה' יזכנו להתחזק בכח האמונה, כח מסירות נפש, לקלוט אל קרבנו את כל ההשפעות הכבירות של החג הזה, ולא זו בלבד - אלא שיהיו הן קנויות בלבנו עולמית, ולא יסורו מלבנו כל הימים. שיתקיים בנו 'מי יעלה בהר ה', ואף זו - 'ומי יקום במקום קדשו', התמדת הארות לעולם. ויהי רצון שנזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו, אמן ואמן.

רואה שעשה את שליחותי על צד היותר טוב...

העז הרב ושאל: עדין תמיהה מנקרת בלבי, אם אכן יש לרב יכולת להביא לעזרה את אליהו הנביא מלאך הברית, לשם מה הולך אותי בספינה כמה ימים? היה מזמן את מלאך הברית למיטת החולה בביתו.

ענהו ה'חתם סופר': כדי לזכות בישועת מלאך הברית, לא מספיק שאני אקרא לו, אלא מוכרח להיות מעשה של 'מסירות נפש' הבא מצידך. רק כאשר הסכמת למסור את נפשך, והתכוננת באמת ובתמים להמית את עצמך על קידוש ה', זכית לחזות פנים מול פנים בפלא הגדול, בישועת אליהו הנביא מלאך הברית.

חביבותה של ההתגברות

נצטוונו בתורה (ויקרא כב, לב): "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם", וכתב רש"י: מה תלמוד לומר ונקדשת? **מסור עצמך וקדש שמי.** ובגמרא (פסחים ק"ג, א) אמר רבי יוחנן: שלשה מכריז עליהן הקדוש ברוך הוא בכל יום: על רווק הדר בכרך ואינו חוטא, ועל עני המחזיר אבידה לבעליה, ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה". וכתב המאירי: "אע"פ שכל בני אדם מוזהרים על העבירות ומצווים על המצות יש מהם שהם משבחים בכך יותר מן האחרים, דרך צחות אמרו שלשה הקב"ה מכריז עליהם וכו'".

דהיינו שעובדת היות הקב"ה מכריז בעצמו על אלו - מוכיחה באיזו מדה נעלים ומשובחים הם, והראשון שבהם - רווק הדר בכרך ואינו חוטא, שהוא ענין מובהק של **מסירות נפש והתגברות עצמית**, ללמדך כמה חביבה מדה זו לפניו יתברך.

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיף"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיף באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 א.ש. אשדוד

לקבלת גיליונות אלו חינם יש לשלוח בקשה למייל: toraoren@gmail.com

בשורה טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"ד בני"ד עמ"י עש"ד

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים

לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת גהולג'הוד שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000